

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

ในปัจจุบันสังคมไทยเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงของสังคมอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความไม่สมดุลกันกับการพัฒนาด้านจิตใจ จึงจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้มีลักษณะของสังคมที่มีระดับของศีลธรรมถดถอยน้อยลงไปเรื่อย ๆ ซึ่งการถดถอยทางศีลธรรมและจริยธรรม หรือวิกฤติทางศีลธรรมและจริยธรรมหรือการไม่มีศีลธรรมและจริยธรรมก่อให้เกิดปรากฏการณ์ทางคุณลักษณะที่ไม่พึงประสงค์ต่อสังคม เช่น ขาดความรับผิดชอบ ใช้เสรีภาพโดยขาดความเคารพต่อสิทธิของผู้อื่น ใช้จ่ายเกินกำลังความสามารถ ขาดความอดทน ขาดความเพียร ไม่มีวินัย ขาดความซื่อสัตย์ ไม่มีความเมตตากรุณา สังคมขาดความยุติธรรมจากการถดถอยทางศีลธรรมดังกล่าว สังคมไทยมีแนวโน้มที่นำไปสู่ความเสื่อมในทุก ๆ ด้าน เนื่องจากการมีศีลธรรมและจริยธรรมถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของทุกสิ่งทุกอย่าง สังคมจะเจริญอย่างมีความสุขที่แท้จริง ดังนั้นประชาชนจะต้องมีศีลธรรมเป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตที่คิดช่วยเหลือผู้อื่น สังคมประเทศชาติและโลกของเรา (อาจออง ชุมสาย ณ อยุธยา. 2550 : 23)

กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมให้องค์กรทุกภาคส่วนยึดคุณธรรมนำความรู้เพื่อขับเคลื่อนสังคมให้อยู่กันเป็นสุข โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายและเป้าหมายเร่งรัด การปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ สร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความเสมอภาค สันติวิธี วิถีชีวิต ประชาธิปไตย พัฒนาคนโดยให้ให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอน โดยการสอดแทรกคุณธรรมพื้นฐาน ประสานความร่วมมือระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถใช้คุณธรรมเป็นหลักในการดำเนินชีวิต ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดี มีความรู้คู่คุณธรรมตามแนวทางของคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ประกอบด้วย 1) ความซื่อสัตย์ 2) ความซื่อสัตย์ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ กระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดเป็นหลักในการส่งเสริมให้นำไปประพฤติปฏิบัติ ในการดำรงชีวิตประจำวันให้เป็นสุขโดยปลูกฝังเพื่อเป็นคุณธรรมพื้นฐานให้กับวัยเด็กเป็นต้นไป ซึ่งสถานศึกษามีบทบาทที่สำคัญในการส่งเสริมสนับสนุน ในการจัดการศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรมพื้นฐานทำให้สามารถใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างต่อเนื่องยั่งยืน และถาวร สถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงต้องร่วมมือกันที่จะมีส่วนร่วมในการปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ให้กับเด็กทุกวัย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 23) ซึ่งครูจะต้องเป็นผู้ปลูกฝังคุณธรรมให้กับนักเรียนที่เข้าสู่วัยเรียนให้ได้ตรงตามมาตรฐานหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีจุดเน้นพัฒนาให้ใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาบูรณาการในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี และภาษาต่างประเทศ พร้อมทั้งยังมีการจัดเวลาให้ผู้เรียน เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย

สติปัญญา อารมณ์ สังคม สร้างเสริมศีลธรรม คุณธรรม ความเอื้ออาทรและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นเกณฑ์การจบหลักสูตรที่ผู้เรียนต้องผ่านเกณฑ์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2551 : 11)

การศึกษาในปัจจุบันยังขาดมิติทางด้านคุณธรรมอยู่มาก ซึ่งหากสังคมเราเน้นแต่คนเก่ง แต่ถ้าคนเก่งเหล่านั้นเป็นคนขาดคุณธรรมก็จะกลายเป็นคนที่เห็นแก่ตัว คิดถึงตัวเองมากกว่าส่วนรวม โดยไม่คำนึงถึงเรื่องคุณธรรมก็จะเป็นการสร้างปัญหาให้กับสังคม ดังที่เห็นอยู่เช่นทุกวันนี้ ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายการปฏิรูปการศึกษา โดยยึดคุณธรรมนำความรู้ มุ่งมั่นขยายโอกาสทางการศึกษาให้เยาวชนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพให้กว้างขวางและทั่วถึง คำนึงถึงการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านครอบคลุม ทั้งด้านพฤติกรรม จิตใจ และปัญญา นอกเหนือจากการยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา นอกจากนี้ได้ส่งเสริม สร้างความตระหนักจิตสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ความสมานฉันท์ สันติวิธี วิถีประชาธิปไตย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2550 : 49)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาการบริหารจัดการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ประโยชน์ของการวิจัย

ด้านนโยบายโดยการนำไปใช้ประโยชน์ในการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับด้านวิชาการ
  - 1.1 ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 1.2 ทำให้ได้ข้อมูลสำหรับใช้ในการวางแผนพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. หน่วยงานที่นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์
  - 2.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
  - 2.2 หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านเนื้อหาการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

  - 1) ความขยัน 2) ความประหยัด 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความมีวินัย 5) ความสุภาพ 6) ความสะอาด 7) ความสามัคคี และ 8) ความมีน้ำใจ

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 2,196 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี จำนวน 327 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608)

2.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จำนวน 15 คน ประกอบด้วย ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ขนาดเล็ก จำนวน 5 คน ขนาดกลาง จำนวน 5 คน และขนาดใหญ่ จำนวน 5 คน ในประเด็นการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ได้รูปแบบที่มีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

3. ด้านตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้คือ คุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย

1. ความขยัน
2. ความประหยัด
3. ความซื่อสัตย์
4. ความมีวินัย
5. ความสุภาพ
6. ความสะอาด
7. ความสามัคคี
8. ความมีน้ำใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะ ดังนี้

การพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียน หมายถึง วิธีการ กระบวนการในการดำเนินการ เพื่อให้นักเรียนได้ประพฤติ ปฏิบัติเกี่ยวกับคุณธรรมตามแนวปฏิบัติของกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

1. ความขยัน หมายถึง การรับผิดชอบต่อหน้าที่ งานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ความประหยัด หมายถึง การรู้จักเก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สิน สิ่งของให้เกิดประโยชน์ คุ่มค่า ไม่ฟุ่มเฟือย ฟุ้งเฟ้อ ดำเนินชีวิตเรียบง่าย รู้จักฐานะการเงินของตน คิดก่อนใช้ คิดก่อนซื้อ เก็บออม ถนอมใช้ทรัพย์สินสิ่งของอย่างคุ่มค่า รู้จักทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของตนเองอยู่เสมอ

3. ความซื่อสัตย์ หมายถึง การเป็นผู้ประพฤติ ปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ไม่เอินเอียง ไม่มีเล่ห์เหลี่ยม มีความจริงใจ ปราศจากจากความรู้สึกลำเอียงหรืออคติ ผู้ที่มีความประพฤติตรง ทั้งต่อหน้าที่ต่อวิชาชีพ ตรงต่อเวลา ไม่ใช่เล่ห์กล คดโกงทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. ความมีวินัย หมายถึง การเป็นผู้ที่มีระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ สำหรับควบคุมความประพฤติทางกาย วาจาของตนในสังคมให้เรียบร้อยดีงาม เป็นแบบแผน อันหนึ่งอันเดียวกันสามารถอยู่ร่วมกันด้วยความสุขสบาย ไม่กระทบกระทั่งซึ่งกันและกัน

5. ความสุภาพ หมายถึง การเป็นบุคคลที่เรียบร้อย อ่อนโยน ละมุนละม่อม มีกิริยามารยาทที่ดีงาม มีสัมมาคารวะ ผู้ที่อ่อนน้อมถ่อมตนตามสถานภาพและกาลเทศะ ไม่ก้าวร้าว รุนแรง วางอำนาจข่มผู้อื่น ทั้งโดยวาจาและท่าทาง เป็นผู้ที่มีมารยาท วางตนเหมาะสมตามวัฒนธรรมไทยการมีมารยาทเรียบร้อย ใช้กิริยาวาจารวมถึงการแต่งกายเหมาะสมกับบุคคล เวลา และสถานที่

6. ความสะอาด หมายถึง การเป็นบุคคลที่ปราศจากความมัวหมอง ทั้งกาย ใจ ทำให้เกิดความสบายใจแก่ผู้พบเห็น รักษาร่างกาย ที่อยู่อาศัย สิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามสุขลักษณะ ผิดฝืนจิตใจมิให้ขุ่นมัว มีความแจ่มใสอยู่เสมอ

7. ความสามัคคี หมายถึง ความพร้อมเพรียงกัน ความกลมเกลียวกัน ความปรองดองกัน ร่วมใจกันปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ไม่เอาวัดเอาเปรียบกัน การยอมรับความมีเหตุผล ยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางความคิด เปิดใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น รับผิดชอบต่อตน ทั้งในฐานะผู้นำและผู้ตามที่ดี มีความมุ่งมั่นต่อการรวมพลัง ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเพื่อให้การงานสำเร็จลุล่วง

8. ความมีน้ำใจ หมายถึง ความจริงใจเห็นอกเห็นใจ เห็นคุณค่าในเพื่อนมนุษย์ มีความเอื้ออาทร เอาใจใส่ ให้ความสนใจในความต้องการ ความจำเป็น ความทุกข์สุขของผู้อื่นและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกัน รู้จักแบ่งปัน เสียสละความสุขส่วนตนเพื่อทำประโยชน์แก่ผู้อื่น เข้าใจ เห็นใจผู้ที่มีความเดือดร้อน อาสาช่วยเหลือสังคมด้วยแรงกาย สติปัญญา

ประสบการณ์การทำงาน หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งครูผู้สอนนับตั้งแต่ปีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งประกอบด้วย

1. ประสบการณ์น้อย หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งครูน้อยกว่าหรือเท่ากับค่าเฉลี่ยของครูผู้สอนในกลุ่มตัวอย่าง
2. ประสบการณ์มาก หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งครูมากกว่าค่าเฉลี่ยของครูในกลุ่มตัวอย่าง

ขนาดสถานศึกษา หมายถึง ขนาดสถานศึกษาตามกฎกระทรวงศึกษาธิการ ประกอบด้วย

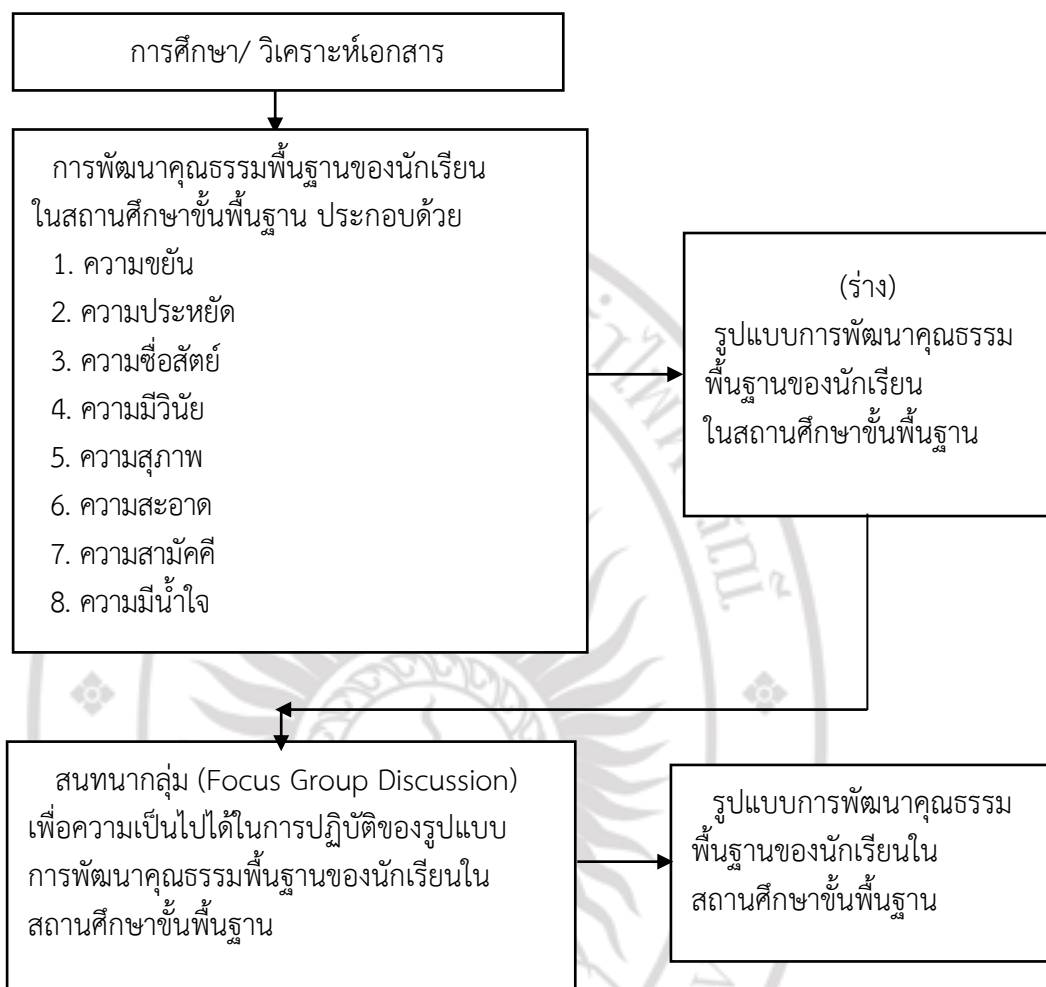
1. ขนาดเล็ก หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 120 คน
2. ขนาดกลาง หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนเกิน 121-300 คนขึ้นไป
3. ขนาดใหญ่ หมายถึง สถานศึกษาที่มีนักเรียนเกิน 301 คนขึ้นไป

ความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติ หมายถึง การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทำให้ทราบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปใช้ได้จริง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 14) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมุติฐานในการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาคุณธรรมพื้นฐานของนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นรูปแบบที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี